

[Fuglsang.]

program 1945 krævede en jordreform, havde dengang drømt om, at alt, hvad de ville få, var husmandsloven af 1948, der allerede nu har vist sin praktiske utilstrækkelighed — og dertil oven i købet en militærpolitisk udvikling, som faktisk betyder, at der foruden de sædvanlige lovlige og ulovlige nedlæggelser nu af militære grunde nedlægges ejendomme i samme takt, som der oprettes nye.

Faktum er jo, at den udstykning, der under krigen og den tyske besættelse praktisk talt var gået i stå, ikke er kommet i gang igen. Man talte dengang om nødvendigheden af at oprette mindst 1000—1500 nye ejendomme om året, foruden at hele produktions- og foderstofproblemet efter krigen har gjort det endnu mere nødvendigt end nogensinde før at skaffe tillægsjord til de ca. 50.000 indeklemt husmænd.

Og hvad har man så fået? Kun en brøkdæl af de krævede nye ejendomme, nemlig et par hundrede om året. Og på samme måde er det gået med tillægsjorden. I de første år efter krigen henviste man til manglen på byggematerialer, men denne undskyldning må i hvert fald nu i al hæderligheds navn forstumme, når man ser de bjerge af byggematerialer — af mursten, tømmer, cement, jern, o. s. v. —, der stables op på de militære byggepladser.

Nu taler man om omkostningerne, om, hvor dyrt det er at etablere de nye brug. Men se så engang på, hvad der ofres på militære anlæg: 18 millioner ved Holstebro, 17 ved Varde, 19 ved Sundby-Hvorup o. s. v., o. s. v.! Ja, men skulle der så ikke være penge nok? Vil nogen for alvor påstå, at det ikke både for vort lands og vort folkestyres skyld er en lige så god anvendelse af penge at sætte dem i øget udstykning som at anvende dem til ødelæggelse af landsbyer og landbrugsbedrifter.

Det, man ønskede og krævede i 1945, var sådanne forholdsregler, at der blev fremskaffet den nødvendige jord — og vel at mærke ikke på de mindre og mellemstore gårdes, men på herregårdenes bekostning. Derfor var det, man krævede, at ingen måtte drive eller eje mere end een ejendom, krævede afståelsespligt ved overdragelse af ejendom og — som man sagde — om nødvendigt ret til ekspropriation.

Som bekendt er disse krav ikke blevet imødekommet, og netop godserne er blevet skånet ved lovens udformning af bestemmelserne om den enkeltes ret til at eje flere ejendomme derved, at familieoverdragelser er undtaget fra afståelsespligten, og ved, at ekspropriationskravet helt er droppet. I

stedet for, som ventet, en jordpolitik, der skaffer jord frem, har vi fået en militærpolitik, der, foruden at gøre talrige landbrugere hjemløse, overhovedet begrænser den mængde jord, der er til rådighed.

I stedet for de store godser er det i høj grad blevet småbrugene og gårde, der har måttet betale til de militære udskjelser. Men der er netop i militærets fremskaffelse af jord en ting, som er værd at lægge mærke til, også nu, da det drejer sig om at skaffe jord til erstatning, nemlig at det sker ved ekspropriation. På dette område er der ingen, som føler sig trykket af grundlovens så at sige egentlige kærne, dens § 80, der siger, at ejendomsretten er ukrænkelig, og at ingen kan tilpligtes at afstå sin ejendom, uden hvor almenvellet kræver det.

Netop dette ekspropriationskrav har altid været det, man stærkest vendte sig imod, ja, fra godsejerside har man endog søgt at rokke ved den beskedne eksisterende lovs retsgyldighed.

De samme partier og de samme kredse, som så energisk vendte sig mod ekspropriationerne, dengang det „bare“ gjaldt om at skaffe plads til ungdommen og jord til fredelige husmandsbrug, dem ser man i dag, da det gælder militærets interesser, gå ind for selv den mest hensynsløse ekspropriation.

I denne situation mener mit parti, at skal man i fremtiden blive i stand til at skaffe dem, der mister deres ejendomme ved militære ekspropriationer, adgang til anden ejendom, skal der samtidig skaffes plads til den opvoksende ungdom, og skal kravet om tillægsjord virkeliggøres, så må det, i det omfang det er muligt, ske på herregårdenes bekostning, og så kommer vi ikke uden om ekspropriation. Lad mig tilføje, at ekspropriation af jord til husmandsbrug efter vor mening i betydelig højere grad imødekommer grundlovens bestemmelse om, at ekspropriation kun må finde sted, når almenvellet kræver det, end når det drejer sig om at skaffe nogle udenlandske generaler og nogle danske Peitersen'er en tumleplads.

Lad mig med de militære ekspropriationserstatninger i ihukommelse for en sikkerheds skyld tilføje, at jeg ikke mener, staten ved sine erstatningsbetalinger skal virke som prisfordyrende faktor i den almindelige jordspekulation; her kan man, i det omfang det drejer sig om herregårdsjord, og når man har hele herregårdens historie i erindring, roligt ekspropriere, og erstatningen bør i overensstemmelse med husmændenes krav svare til vurderingsprisen. Når mit parti så stærkt går ind for godsernes pligt til at af-